Jon Ranheimsæter Eyvind Skeie

Redningsskøyta

ELIAS

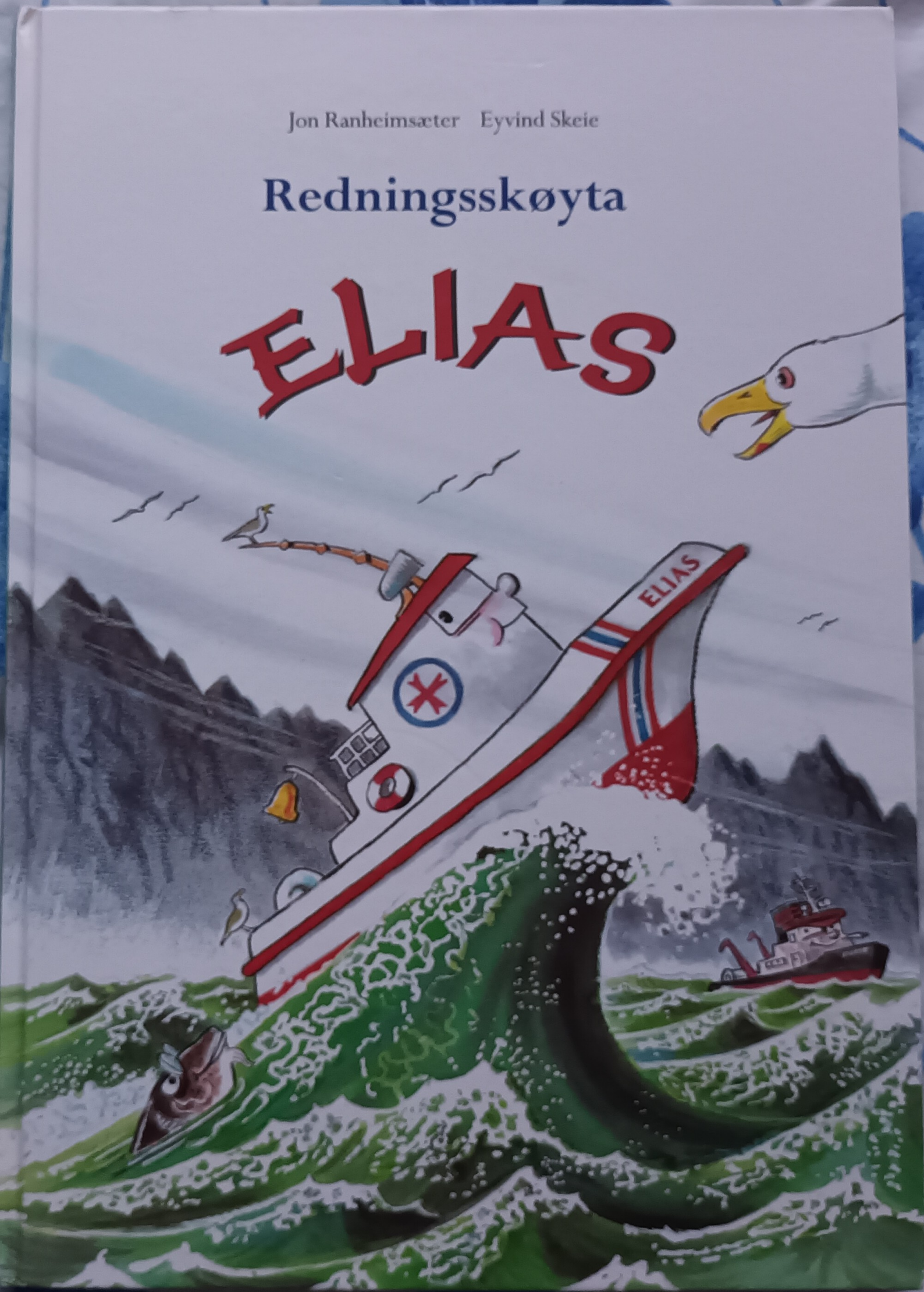

Redningsskøyta

ELIAS

Denne ELIAS-boken tilhører:

© Forlaget ELIAS A/S 1999
Papir: 170g Multiart silk
Trykk: a/s Joh. Nordahls Trykkeri, Oslo 1999
ISBN 82-92043-00-4

Illustrasjoner: Jon Ranheimsæter
Tekst: Eyvind Skeie

Redningsskøyta

ELIAS

Etter en idé av Alf Knutsen

FORLAGET ELIAS A/S

ELIAS
ELIAS
TRÅLE
TRÅLE

På verftet i Langenes ligger to båter som snart skal ut på sjøen. Det er redningsskøyta Elias og tråleren Tråle.
«Det kiler så morsomt når jeg blir malt!» ler Elias. «Jeg må ha en rød stripe, for det har alle redningsskøyter.»
«Jeg klør i baugen,» brummer Tråle. «Det er på grunn av sveiseflammen.»
«Gjør det ikke vondt når de sveiser?» spør Elias.
«Ikke for meg,» svarer Tråle. «Har man først dunket borti et skjær, får man ta det som følger med. Det viktigste er at man igjen er klar for fiskefeltet!»
«Synes du jeg blir fin?» fortsetter Elias.
«Til å være en liten tass av en redningsskøyte er du helt ålreit,» harker Tråle. «Det viktigste er at du klarer jobben din.»
«Klarer du jobben din da?» spør Elias.
Tråle vrir litt på styrehuset.
«Om jeg klarer jobben min? Jeg, som går med trålen så langt ute at jeg ikke skimter land? Hø! Jeg skal si deg det, du lille Elias: Langs kysten er det ingen som har dradd opp så mye fisk som jeg, tråleren Tråle fra Sunnmøre! Hø! Rense min skorstein om ikke jeg klarer jobben!»
«Jeg er litt spent på om jeg klarer å gjøre det jeg skal,» sier Elias engstelig. «Tror du jeg kommer til å redde noen på havet?»
Tråle vrir styrehuset enda mer over mot Elias. Øynene hans blir smale. Han ler så det romler i maskinen.
«Det blir i hvert fall ikke meg! Jeg har aldri hatt bruk for noen til å redde meg,» brummer han.
«Hvis noen skulle redde deg en gang, håper jeg at det kan være meg som gjør det,» sier Elias.
Tråle smiler overlegent og sender er par snøft gjennom skorsteinen.
«Jeg ser at du har klokken fra Uræd bak styrehuset,» sier han.
«Har jeg det?» spør Elias.
«Hvorfor har jeg det, tror du?»
«Det får du finne ut av selv,» sier Tråle hemmelighetsfullt.
«Når du sier det så,» svarer Elias.
«Jeg skal gjøre så godt jeg kan.»

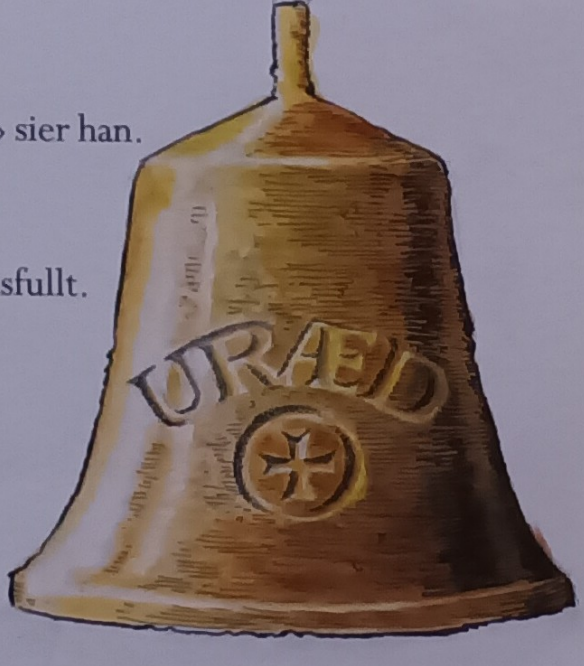

Det er alltid fest i Langenes når en ny båt skal settes på vannet. Mange mennesker er samlet på kaien. Plutselig kjenner Elias noe hardt som treffer ham i baugen og noe klissete som renner langs siden. «Hva er det som skjer!» roper han engstelig. Samtidig begynner han sakte, men sikkert, å skli nedover mot vannet. Elias blir livredd – tenk om han ikke kan flyte! Han prøver å sette propellen i revers, men det hjelper ikke – vannet kommer bare nærmere og nærmere. Elias holder pusten og lukker øynene, men før han får tenkt noe mer ligger han og flyter i vannet.

Det er deilig å kjenne det kjølige vannet som glir langs begge sider. Elias vet at den ene siden heter babord. Det er båtens venstre side. Den høyre siden heter styrbord. Når Elias vrir på roret, kan han dreie hele seg mot babord eller styrbord. Det er spennende og morsomt!

«Se på meg,» brøler Tråle med maskinen på full fres, «du skal lage en rett stripe etter deg i vannet.»

«Det er ikke så lett å lage en rett stripe når man aldri har vært på vannet før,» svarer Elias.

Han tuter i fløyta og ringer med Uræds klokke. Elias er stolt og glad, selv om kjølvannsstripen går på kryss og tvers.

Tråle har satt kursen rett ut fra land. Han legger bak seg et tykt teppe av røyk og snur seg ikke for å si farvel til folkene på verftet.

«Ha det bra Tråle,» tuter Elias.

«God tur nordover.

Håper å se deg senere!»

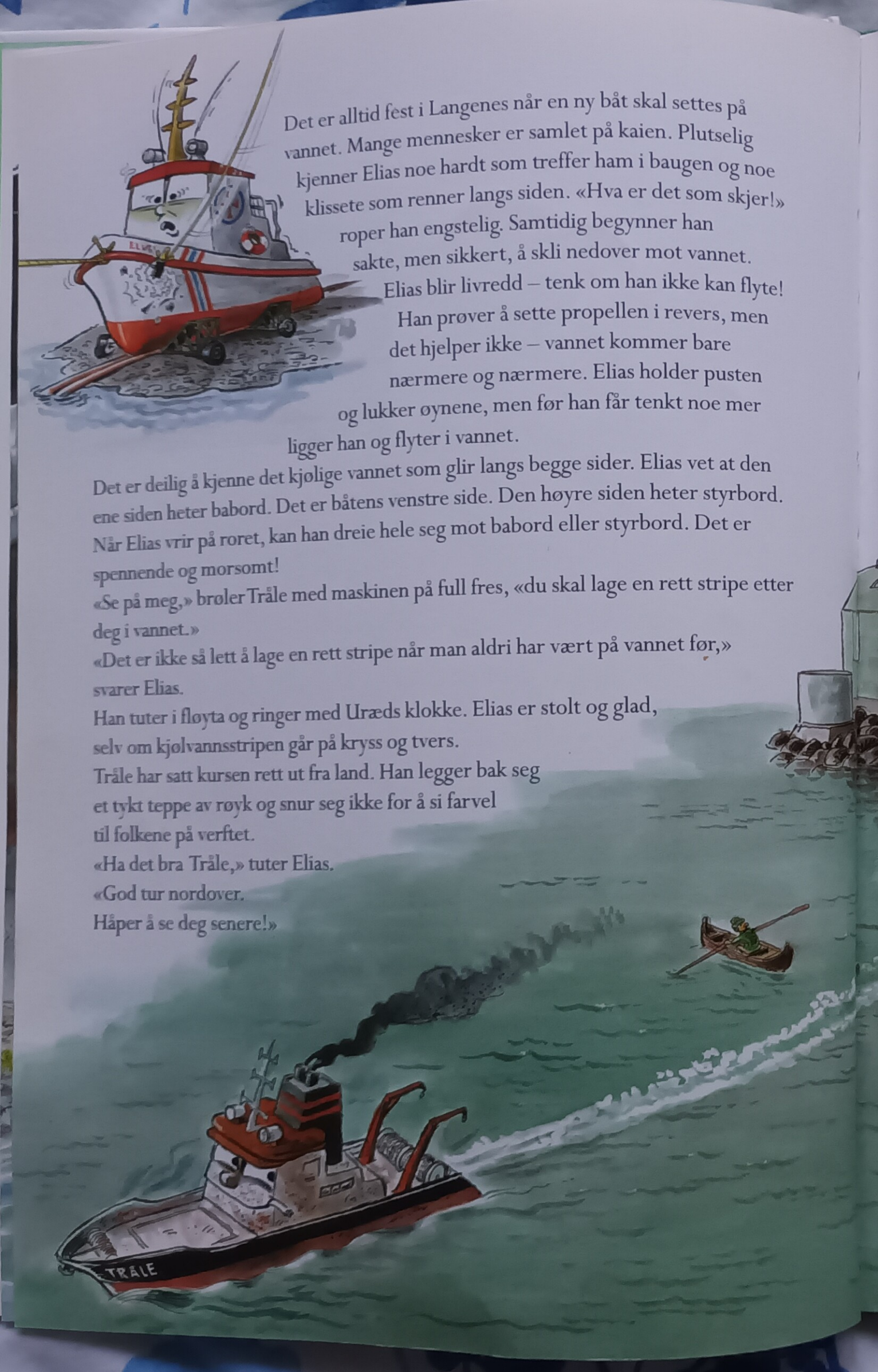

Elias, Elias
en skøyte så flott,
han ligger på vannet,
der trives han godt.
Elias, Elias,
han hjelper enhver
i storm og i stille
blant holmer og skjær.

Elias, Elias,
sett kursen mot nord,
med klokken fra Uræd,
som synger om bord.
Elias, Elias,
du hjelper enhver
i storm og i stille
blant holmer og skjær.

Elias er på vei nordover. Det er der han skal arbeide som redningsskøyte.
«Jeg lurer på hvordan det blir,» tenker han, «kanskje jeg ikke klarer å redde noen i det hele tatt?»
I det samme hører Elias motordur.
Men denne lyden kommer ikke fra sjøen.
Den kommer fra et sted langt opp i fjellet. «Brrrrrr!» sier det.
«Brrr, hark, hark. Brrr!»
«Hva er det som skjer?» mumler Elias. «Jeg er redd for at jeg snart får noe i hodet!»
Elias setter motoren på fullt og skynder seg gjennom det smale sundet.
Han farer forbi fiskehjeller og staker.
Men den brummende lyden kommer stadig nærmere.
Med ett dukker det opp et fly like foran Elias.
«Hei,» roper Elias, «skulle ikke du være høyere oppe i luften?»
«Brrr, brr,» svarer flyet, «det skulle jeg så visst! Men det er noe galt med bensintilførselen. Når jeg ikke får bensin, stanser motoren min.
Og når motoren stopper, da går ikke propellen heller!»
«Men hva skal du gjøre?» spør Elias.
«Jeg må prøve å lande,» svarer flyet.
«Tross alt er jeg et sjøfly, og vi klarer oss ganske bra på vann.»
Flyet vender nesen nedover og prøver å lande på vannet rett ved siden av Elias.
«Du klarer det fint!» roper Elias.
Men han er ikke helt sikker.

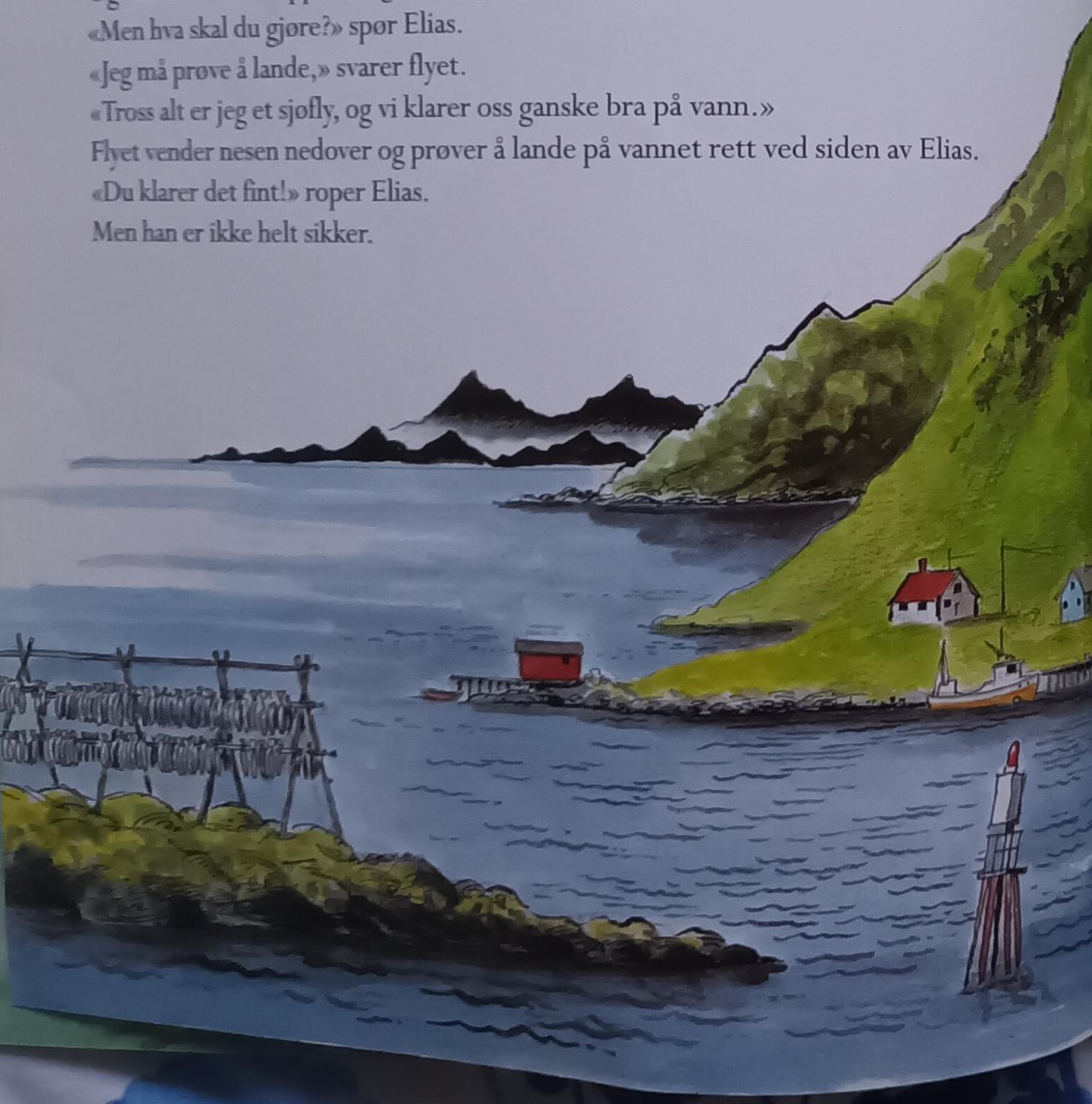

S.S
ELIAS

Det stakkars lille flyet får munnen full av vann der hun deiser ned.
Elias skynder seg bort og knytter et slepetau rundt nesen hennes.
«Jeg heter Sigrid Sjøfly,» sier flyet. «Det er jeg som flyr med post langs kysten.»
«Jeg er redningskøyta Elias,» sier Elias stolt. Han kjenner hvordan slepetauet strammer seg når Sigrid Sjøfly og han selv duver opp og ned i bølgene.
«Tenk at jeg er blitt reddet av en ordentlig redningsskøyte,» sukker Sigrid glad. «Du er så flink, Elias. Du har sikkert reddet mange!»
«Hm, hm. Brum, brum,» sier Elias. Han kjenner at han rødmer. Heldigvis har han røde striper fra før, så det merkes sikkert ikke.
«Du er den aller første jeg har reddet,» sier han.
«Å, så fint!» utbryter Sigrid. «Da kommer du helt sikkert til å redde mange senere.»
«Vi får se,» svarer Elias. «Jeg skal gjøre så godt jeg kan!»

I en liten vik har Sigrid Sjøfly og Elias gått til ro for natten.
Sigrid er engstelig, hun pleier vanligvis å sove i hangaren sin.
Nå har hun lagt den ene vingen godt til rette på dekket til redningsskøyta Elias.
Det kjennes trygt.
Elias har lukket begge øyene. Mens han duver sakte opp og ned i vannet, hører han små bølger som klukker stille.
«Sov godt Elias, sov godt Sigrid,» hvisker bølgene.
Elias drømmer om hvor fint det er å flyte av sted på vannet.
I morgen har han lovet å slepe Sigrid Sjøfly til et verksted hvor hun kan få hjelp.
Sigrid stoler på Elias.
Hun sover så deilig og drømmer om å sveve over fjord og fjell.

Elias har nå vært på tur nordover i flere dager. Sjøen har vært rolig og alt har gått bra. Men en ettermiddag hører Elias at det er noen som roper.

«Hjelp barna mine! Berg båten!»

Ropene kommer fra en mamma som står høyt oppe på en kai og peker mot et skjær litt lenger ute.

Rett bak skjæret ser Elias to barn i en liten robåt.

«Hjelp barna, de har mistet årene!» roper hun som står på kaien.

Elias ser at båten driver fritt for vind og strøm. Snart vil den drive rett på skjæret og kanskje bli knust og synke.

«Hjelp barna, de kan ikke svømme!» roper mammaen en gang til.

Elias gir et lite støt i fløyten for å vise at han har hørt ropene. Så setter han kurs mot barna. Med ett kjenner Elias at kjølen skraper mot et undervannsskjær. Han kan ikke komme lenger. Vannet er for grunt.

«Jeg tror at du må ordne dette, Skarven,» sier Elias til den lille båten som han alltid har med seg.

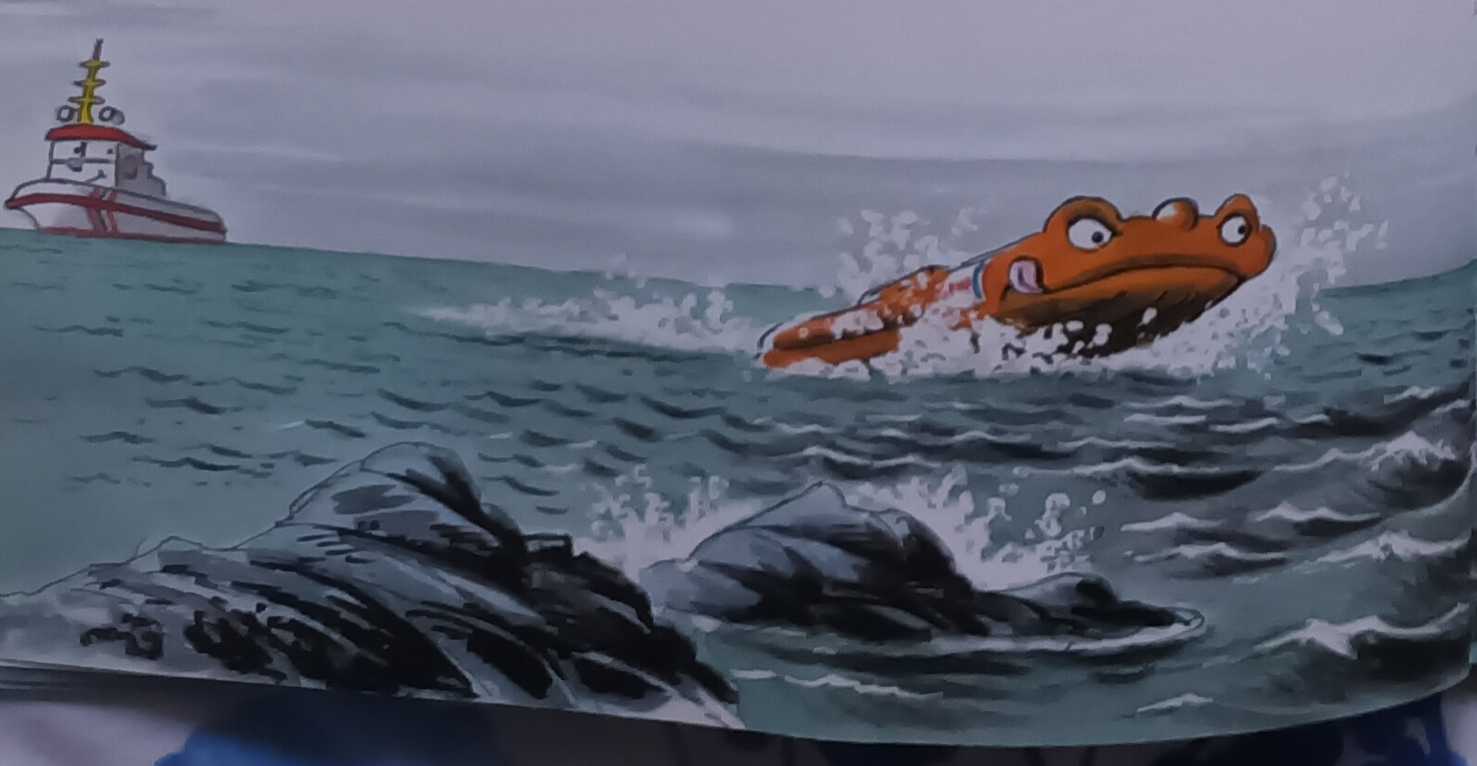

Skarven er en liten og ivrig fyr. Men selv om han er liten, er Skarven rask og flink i sjø og bølger.
Motoren til Skarven har en sterk og høy lyd. Han suser bortover vannet så fort at baugen løfter seg.
«Ta det rolig, Skarven er underveis,» roper han til barna som er i båten.
De to barna hører ikke at Skarven kommer. De er altfor redde.
Men Skarven er ganske trygg på det han skal gjøre.
Om ikke lenge er han helt fremme ved robåten. Han slenger et lite slepetau ombord i båten, får barna til å gripe, og vips! så sleper Skarven både båt og barn tilbake til kaien og den urolige mammaen som venter.
«Det er godt å ha en liten båt som Skarven,» tenker Elias. «Selv om jeg bare er én, så er jeg likevel to. Det er meg, redningsskøyta Elias, og så er det hjelpebåten Skarven. Det Elias ikke fikser, det klarer Skarven. Og det Skarven ikke klarer, det fikser Elias.»

Vi trenger hverandre,
det gjelder enhver
som ferdes på sjø eller land.
Elias han trives,
blant holmer og skjær
der gjør han så godt som han kan.

Når robåten driver
for vind og for vær
da sender vi Skarven av sted.
Han suser av gårde
dit robåten er
og berger den før den går ned!

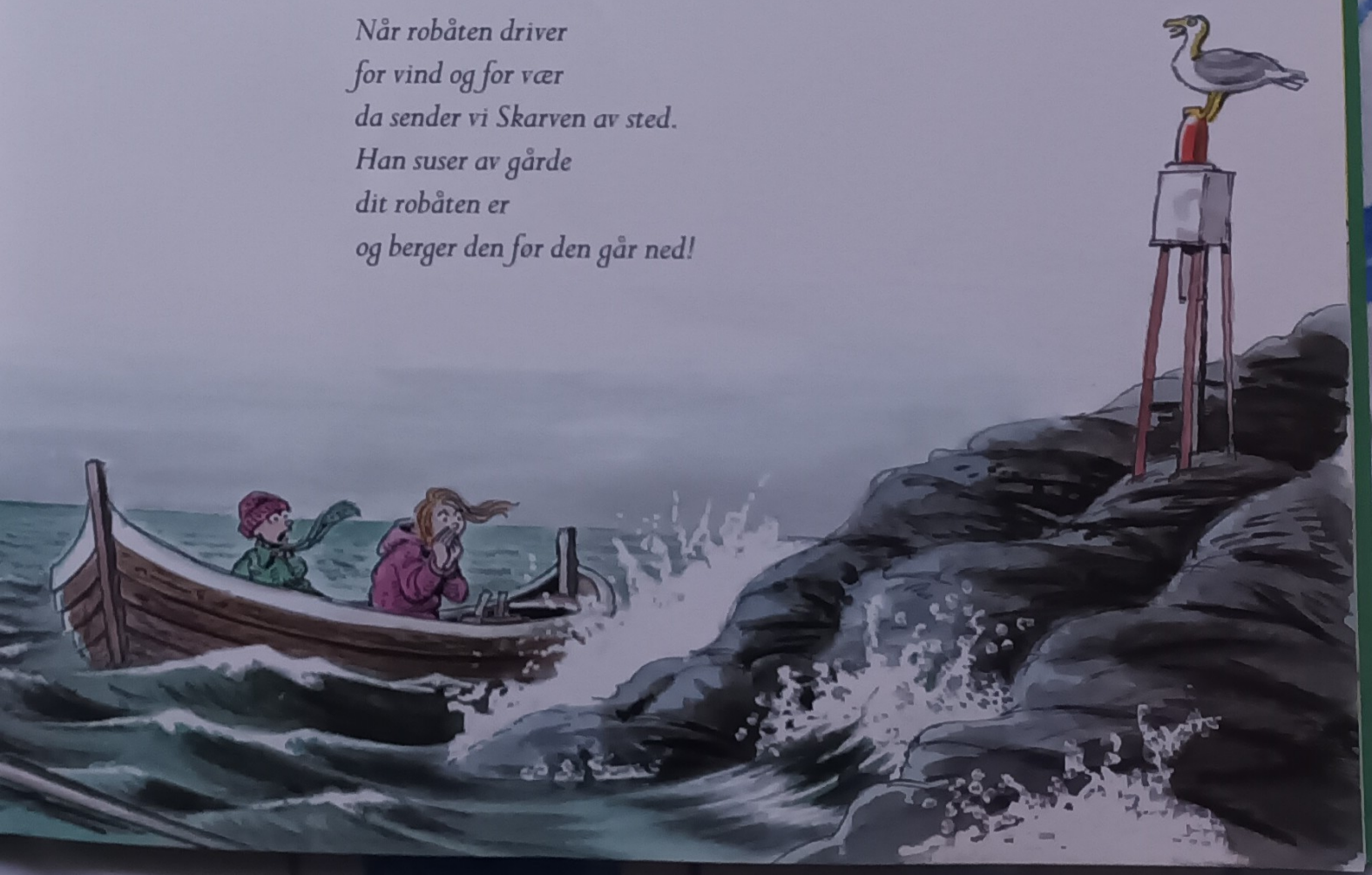

Redningsskoyta Elias er nå nesten fremme. Han tøffer gjennom trange sund med fjell og klipper som stuper ned i havet. Over alt er det måker. De flyr omkring ham og skriker av full hals:

«Elias, Elias! Gi oss plass på dekket ditt. Gi oss plass i masten din. Elias, Elias!»

«Bare slå dere ned,» svarer Elias. «Jeg begynner å bli vant til dere nå».

En sen kveld drar Elias forbi en liten fiskeskøyte som ligger og slumrer i et sund.

«Tut, tut, god kveld, jeg er Elias,» sier han.

Fiskeskøyta rykker til.

«Uhumf, jeg er Sjarke,» sier sjarken. «Jeg er ganske liten, men fryktelig flink til å fange fisk.»

«Jeg er den nye …redningsskøyta,» sier Elias forsiktig. Han vet ikke om Sjarke vil like ham eller ikke.

Sjarke er veldig søvnig.

«Det er godt at du er her og passer på oss,» sier han og glipper med øynene.

«Da kan jeg sove trygt.»

Men måkene sover ikke. De synger om Elias med skrikende stemmer:

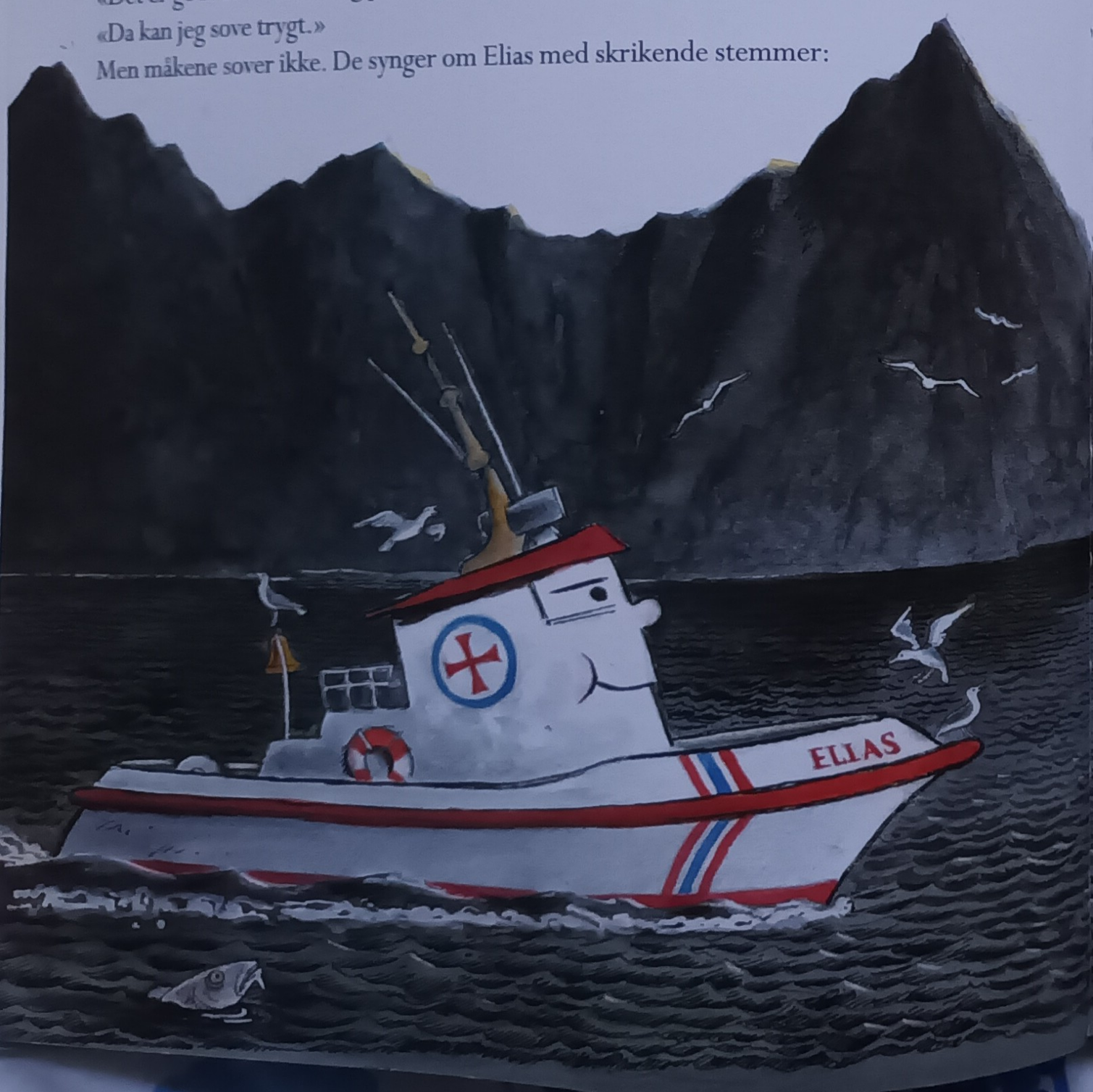

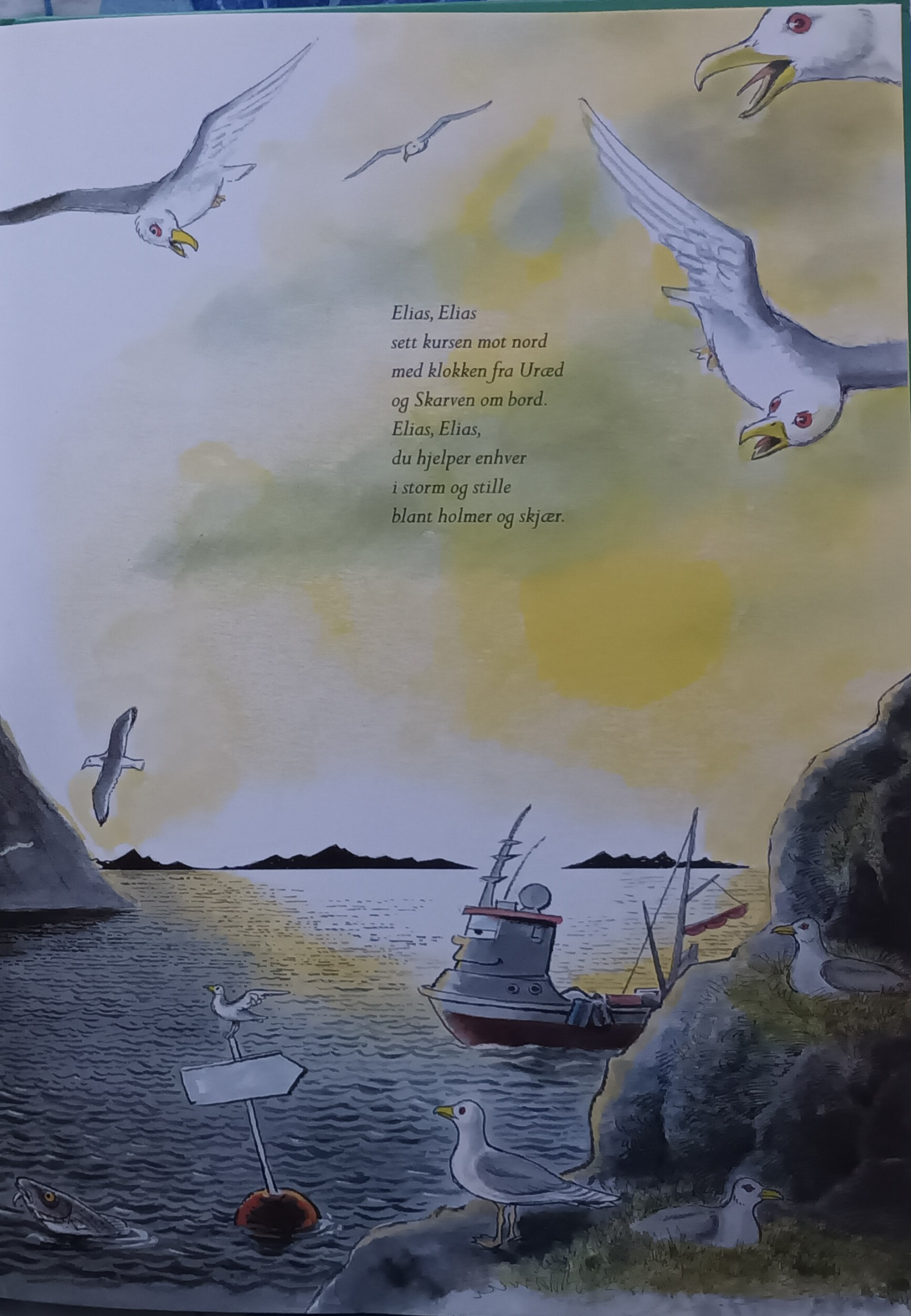

Elias, Elias
sett kursen mot nord
med klokken fra Uræd
og Skarven om bord.
Elias, Elias,
du hjelper enhver
i storm og stille
blant holmer og skjær.

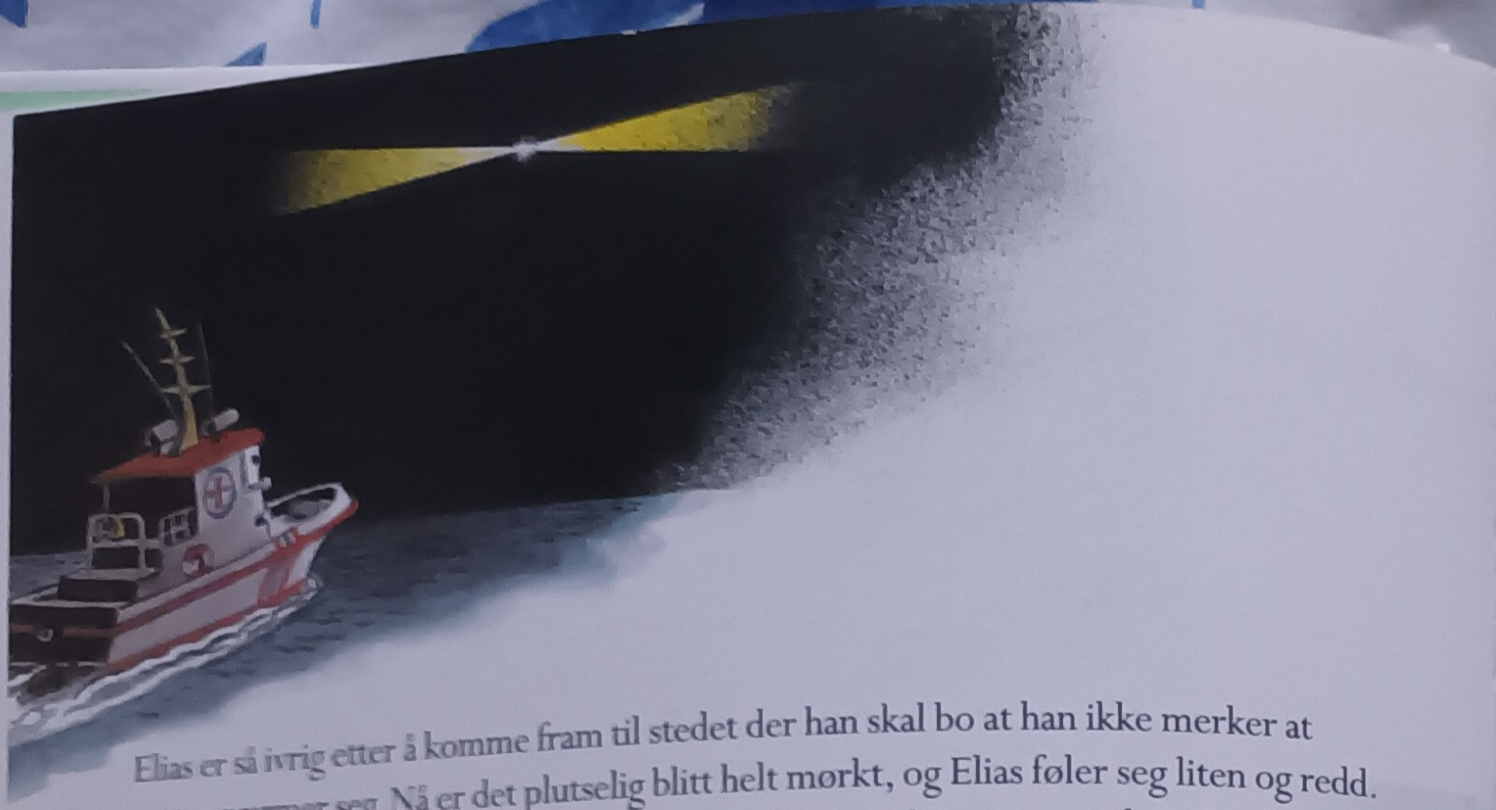

Elias er så ivrig etter å komme fram til stedet der han skal bo at han ikke merker at natten nærmer seg. Nå er det plutselig blitt helt mørkt, og Elias føler seg liten og redd. «T-t-t-enk om det er noen skumle u-u-undervannsskjær her, stammer han. Med ett får han øye på et lys som blinker i det fjerne. Det er akkurat som om lyset vinker til ham og sier «følg meg, her kan du kjøre helt trygt». Elias bestemmer seg for å følge lysblinkene. Når han kommer nærmere, ser han at lyset står øverst på et slags tårn.

«Tut, tut. Hvem er du?» spør Elias og går helt opp til holmen.

«Jeg er det gamle fy - - - ret Storeblink. Velkommen til oss s - - - om bor blant holmer og - - - skjær her nord». Storeblink snakker litt rart fordi hodet hans går rundt når han sender lyset sitt utover havet.

«Vent litt så s - - - skal jeg ta en liten pau - - - se.»

Storeblink bøyer seg ned mot den lille redningsskøyta og bader Elias i lys.

«En riktig god sjøbåt ser du ut til å være,» sier han.

«Ja, jeg tror at jeg er det,» svarer Elias ivrig.

«Jeg liker meg godt på sjøen. Og så har jeg reddet noen allerede!»

«Ser man det,» blinker Storeblink fornøyd.

Jeg har hjulpet Sigrid Sjøfly som måtte lande på vannet.

Og så har Skarven, det er hjelpebåten min, berget to barn som drev omkring i en liten robåt.»

«Det er ingen dårlig begynnelse,» blinker Storeblink.

«Men nå må du unnskylde meg litt, jeg må bare sende noen lange blink utover havet.»

Elias ligger stille mens Storeblink sender lyset sitt langt utover havet.
Mens han venter, morer Elias seg med å klinge litt med Uræds klokke.
Kling, klang! sier det ved holmen.
«Hva er d - - - et jeg hører?» roper Storeblink og bøyer seg ned igjen.
«Det er bare klokken som jeg har,» svarer Elias. «Synes du den klinger fint?»
«Om den klinger fint?» spør Storeblink. «Det skal jeg si deg, Elias: den klokken klinger ikke bare fint. Den klinger stort. Den får meg til å tenke på noe som hendte for meget lenge siden.»
«Hva er det?» spør Elias.
«Klokken får meg til å tenke på min gamle venn Uræd,» svarer Storeblink.
«Kan du bli som ham, Elias, har du ikke kommet hit forgjeves.»
Så begynner Storeblink å fortelle med andektig stemme.

Det hendte nettopp her, og det må aldri glemmes.

Når vinterskodden ligger tykk over havet og bølgene går høye, prøver jeg å blinke til båtene så godt jeg klarer. Likevel hender det at noen ikke finner hjem. Jeg har sett båter kjempe seg innover mens stormen river i dem, og bølgene truer med å knuse dem. Noen ganger går det galt. Da er det godt at redningsskøyter finnes. Uræd var en slik. Han var den aller første som kom hit til Lunvik for å hjelpe båtene og menneskene som bor her. En gang så jeg en sjark som ble kastet hit og dit av store bølger. «Hvordan skal jeg klare meg!» skrek sjarken. «Hjelp meg, jeg går under!» Den lille sjarken var nesten full av vann. Seilet var ødelagt, og alt håp syntes ute.

Da hørte sjarken en klokke som klang gjennom stormen. «Vær ikke redd, det er hjelp underveis,» ropte Uræd. Uræd berget mannskapet og fikk en sleper om bord i båten. Slik berget Uræd den lille sjarken.

«Storeblink, tror du jeg blir like flink som Uræd?» spør Elias. Fyrtårnet smiler til den ivrige redningsskøyta og forteller videre: «Stormen var enda ikke over. I flere døgn var Uræd ute både natt og dag. Klokken klang og han reddet mange.» Storeblink gjør et lite opphold og sukker liksom med hele seg. «Alle båtene ble berget den gangen,» sier Storeblink. «Det var bare en båt som aldri kom tilbake.» «Var det Uræd?» hvisker Elias. Storeblink nikker. «Uræd ble borte på havet,» sier han. «Mange år senere fant noen fiskere klokken hans. Jeg trodde den var blitt borte, men nå er den altså tilbake igjen.» Elias slår er lite slag med klokken. «Nå er det jeg som har Uræds klokke,» sier han stolt.

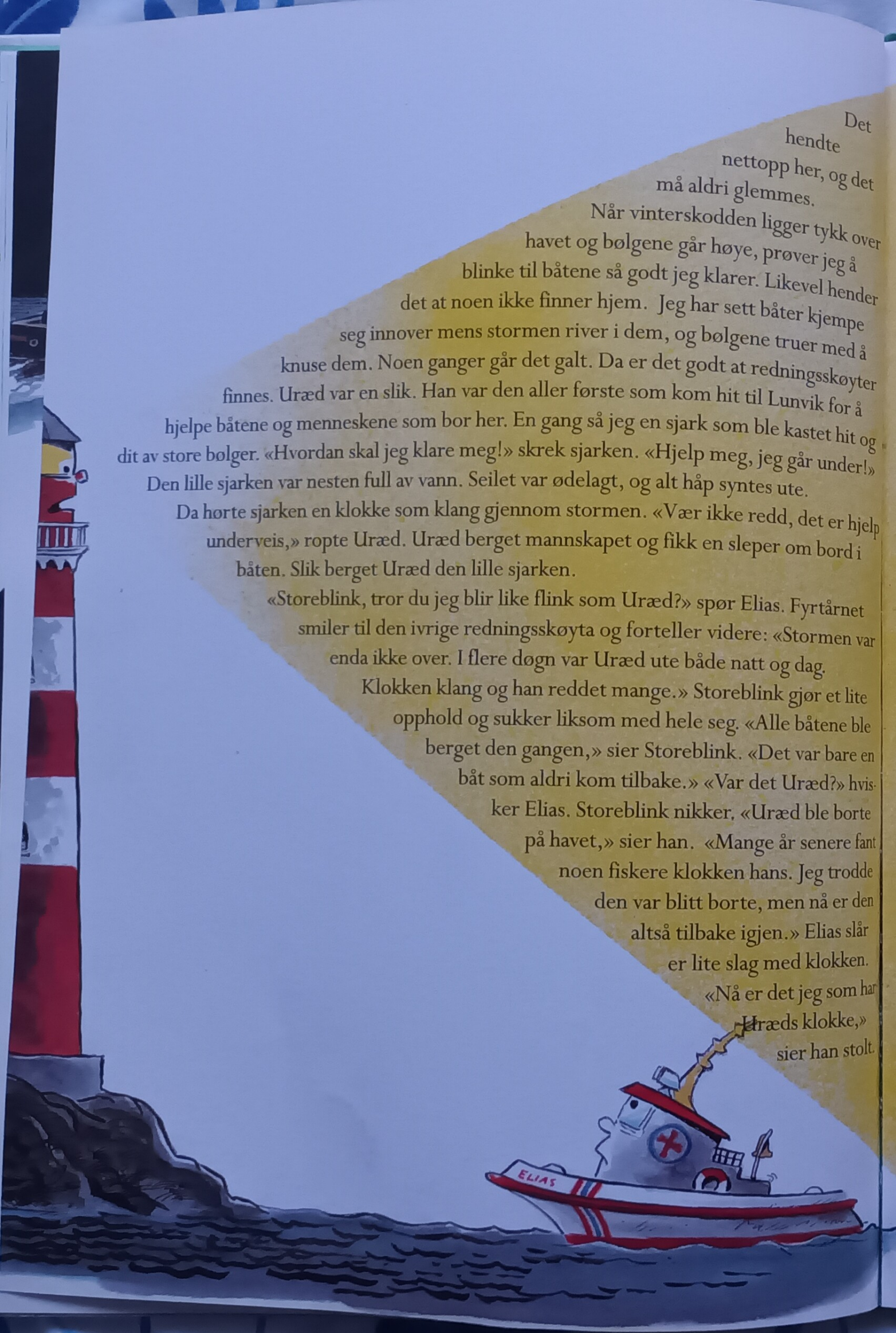

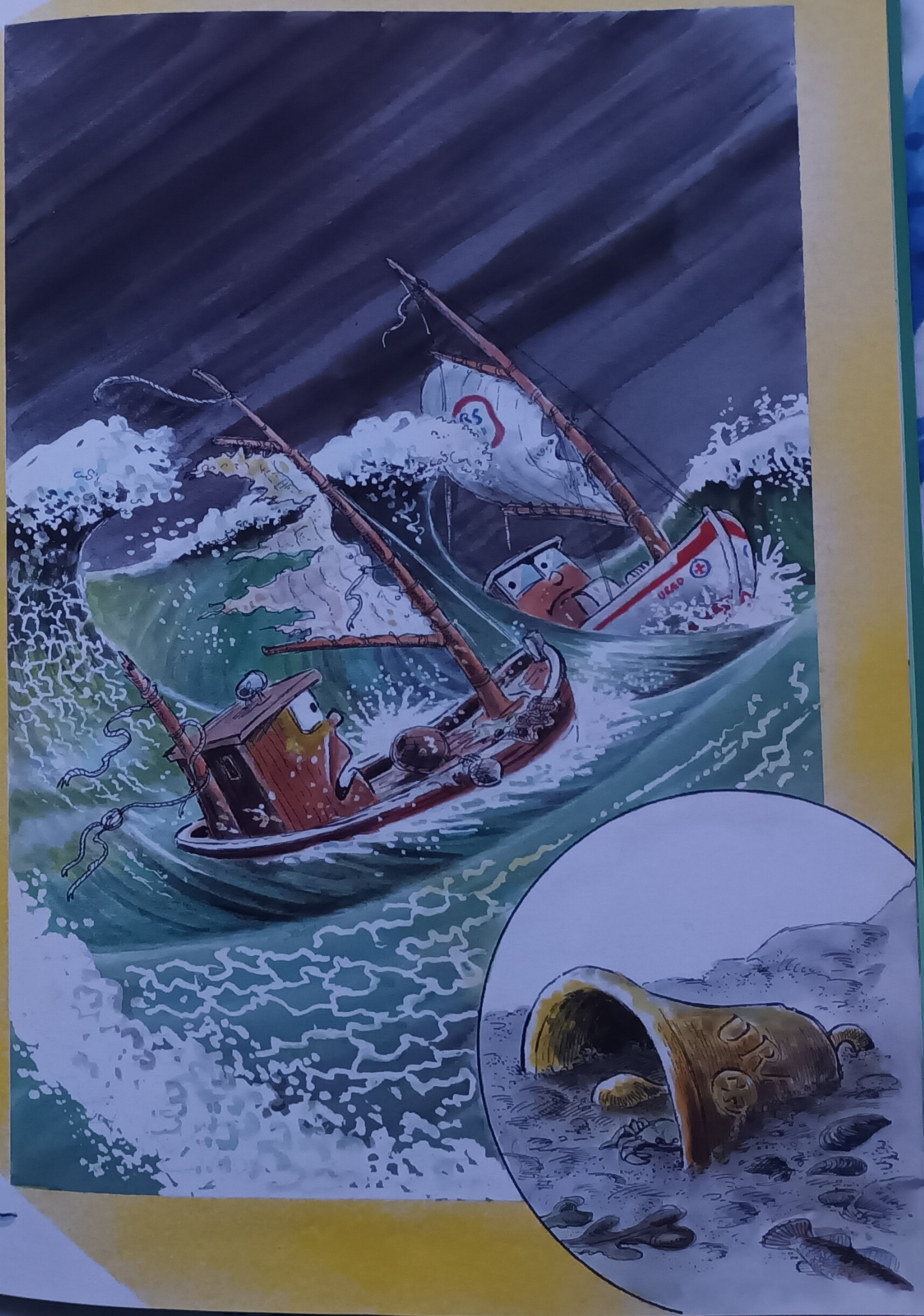
RS
UKAD

Endelig ligger Elias ved kaien i Lunvik, der han har fått plass ved hovedbryggen. Lunvik er et lite fiskevær ved kysten. Her er det mange kaier og store hus med plass til fisken. På bergene omkring henger fisken til tørk på fiskehjeller.

Sigrid Sjøfly er også i Lunvik noen ganger. Hun pleier å overnatte der på veien nordover med posten.

Ytterst på moloen står en liten fyrlykt som heter Lilleblink. Om natten blinker Lilleblink til Storeblink. Slik snakker de med hverandre.

«Det blir godt å bo her i Lunvik,» tenker Elias. «Her får jeg sikkert mange nye venner.»

Fyrlykten Lilleblink det er mitt navn.
Jeg viser veien inn til Lunvik havn.
Lilleblink blinker lurt når båter skal dra
og når de kommer tilbake, da blir Lilleblink gla'!

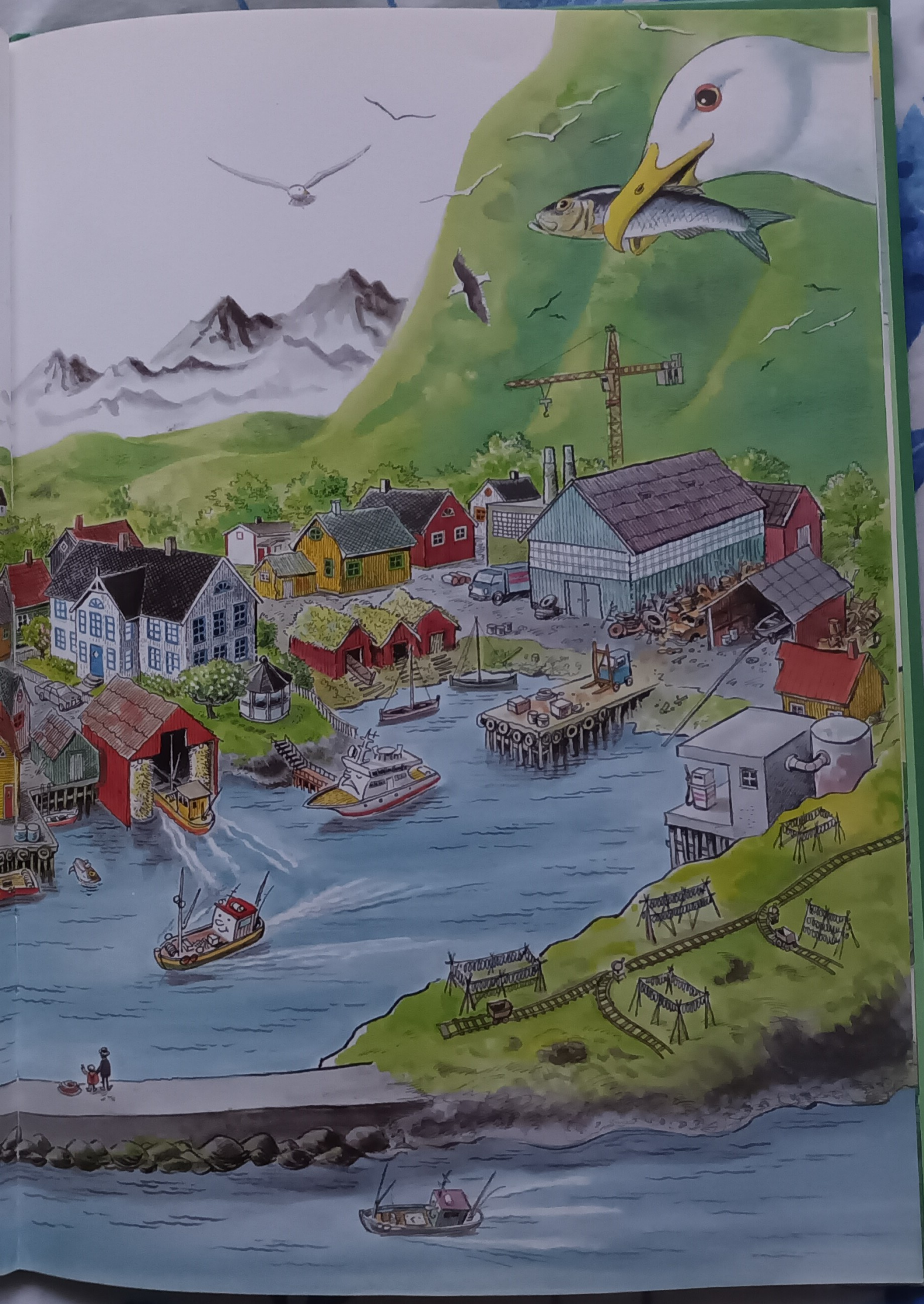

Skarven liker seg også godt i Lunvik.
En kveld drar han ut på oppdagelsesferd helt alene.
Under vann er det mye spennende å utforske.
Ved en av bryggene ser Skarven en stor torsk med briller.
«Blubb, blubb og god kveld,» sier torsken.
«Brum, brum og god kveld igjen,» svarer Skarven.
«Hvem er du da?»
«Jeg er selveste Gammelskreien,» svarer den store fisken.
Mange har prøvd å fiske meg, men jeg har klart meg unna krok
og garn så lenge at jeg sikkert er den klokeste torsken i hele verden!»
«Jeg er ganske ny, derfor vet jeg ikke så veldig
mye ennå» svarer Skarven.
«Jeg får fortelle deg et lite eventyr da,»
sier Gammelskreien og smiler.

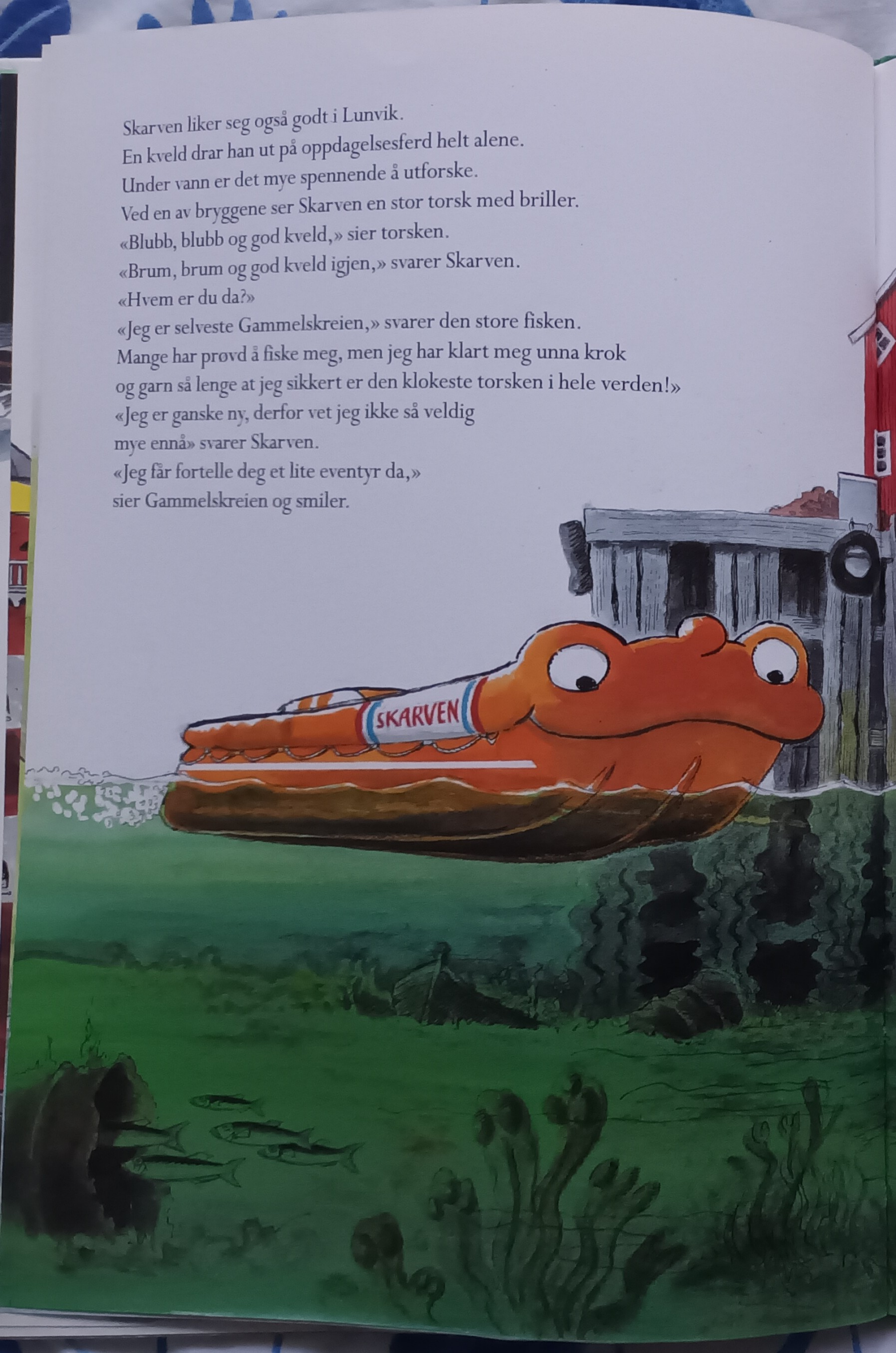

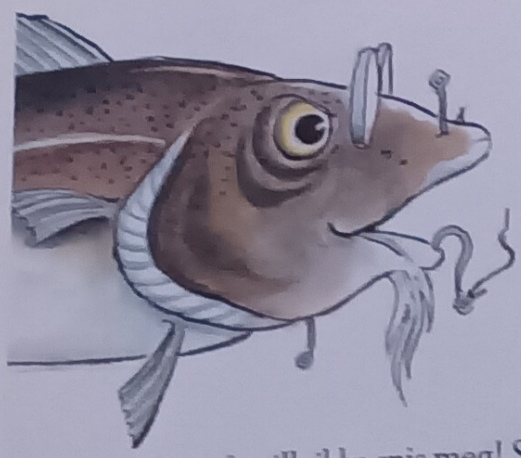

Det var en gang en fattig fisker som bodde sammen med kona og ungene sine på en holme ute i fjordgapet. Penger hadde de ikke. Mat var det så som så med.

En dag mannen trakk opp garnet, fulgte det med den største skreien han noensinne hadde sett. «Du skal bli et godt måltid mat til kona mi og ungene mine,» sa mannen. «Vær så snill, ikke spis meg! Slipp meg ut igjen i sjoen, så skal jeg lønne deg rikelig når fullmånen kommer,» sa skreien.

Fiskeren lot skreien gå. Den slo et par ganger med halen og forsvant i dypet. Om kvelden fortalte han dette til kona si.

«Å, du dumme mann!» sa hun iltert. «Skjønner du ikke at fisken bare lurte deg. Hadde du tatt den opp, kunne vi levd av den i flere dager, og hodet kunne vi ha satt til tørk på stake. Men nå har vi hverken kropp eller hode.» Mannen svarte ikke noe på dette.

Neste gang det ble fullmåne, satte han seg i båten og rodde ut dit han hadde fanget den store fisken.

Der la han merke til at månen speilte seg i vannet på en måte han ikke hadde sett før. Det var som om månen selv lå og lyste opp sjøens dyp.

Mannen slapp ut garnet og trakk det som lyste opp i båten sin. Det var tungt å dra, men da han hadde fått det tilbake i båten, fant han en stor gullklump i garnet.

«Takk skal du ha, store skrei,» ropte mannen ned i sjøen. Så rodde han hjem til kona og ungene det forteste han vant.

«Jeg mener du har fått selve månen i garnet ditt i natt,» sa kona da mannen kom til lands.

Men månen var det nok ikke. Da mannen solgte gullklumpen, fikk han og kona nok til å leve lykkelige alle sine dager.

Havgull, månegull
i den dype sjø.
Får vi ikke fisk i natt,
må vi alle dø.
Storfisk, kongeskrei
kom i mitt garn!
Du skal bli mat for meg
og alle mine barn!

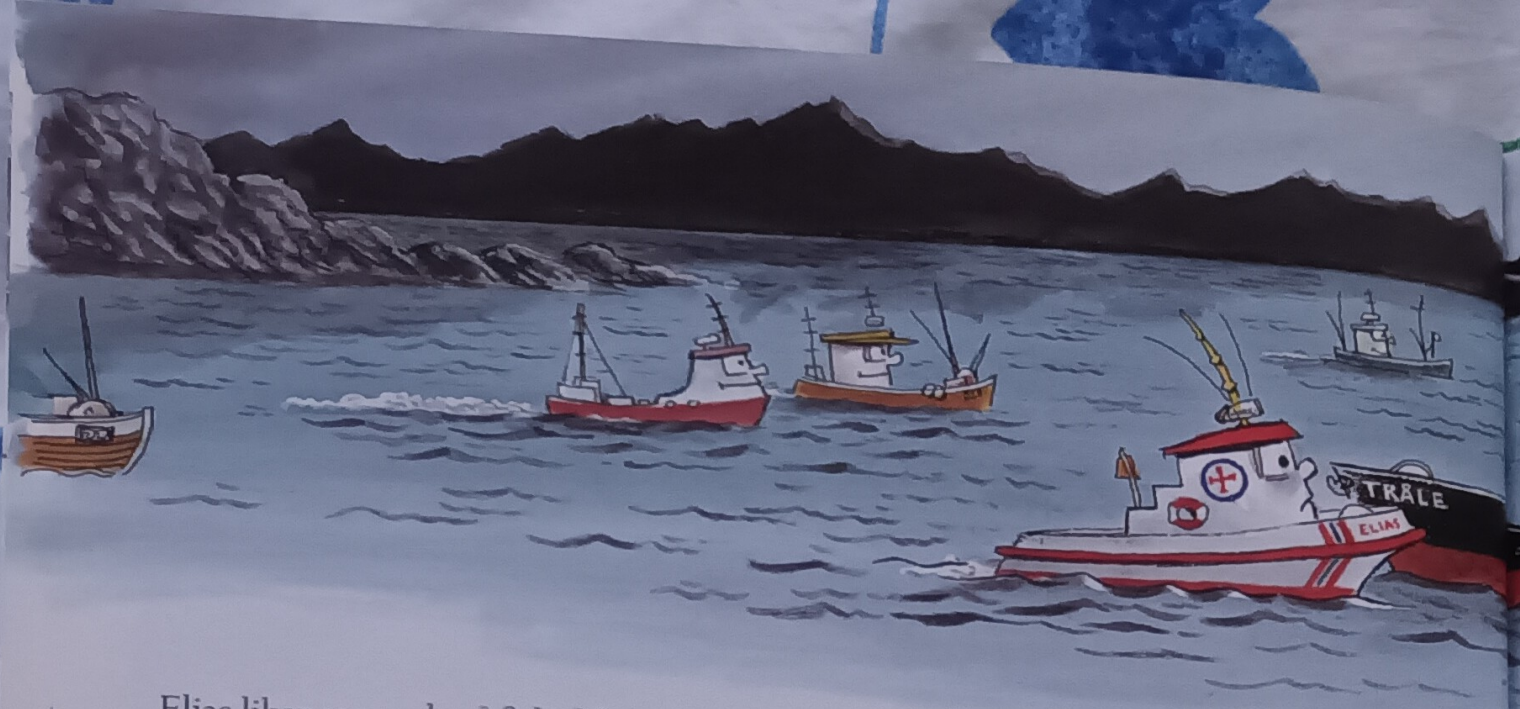

Elias liker seg godt på fiskefeltet.
Det gjør fiskebåtene også, enten de drar utover for å fiske eller vender hjem med full last.
En kveld Elias er ute på feltet, hører han en stor båt som brummer og harker noe aldeles fryktelig. Elias er jo på havet for å hjelpe båter som har problemer, derfor skynder han seg bort til den store båten. Da får Elias se at det er Tråle som ligger der.
«Tråle, hva gjør du her? Du ligger jo i veien for sjarkene. Kan jeg hjelpe deg med noe?»
«Du kan ikke hjelpe, lille tass,» brummer Tråle. Elias hører at motoren hans går og går, men Tråle rikker seg ikke av flekken.
«Er det noe galt meg deg?» spør Elias forsiktig.
«Æsj, jeg har fått trålen i propellen,» fnyser Tråle.
«Da kan jeg slepe deg inn til Lunvik,» foreslår Elias.
«En liten tass som deg kan vel ikke slepe en stor tråler,» sier Tråle.
«Jeg kan i hvert fall forsøke,» sier Elias.

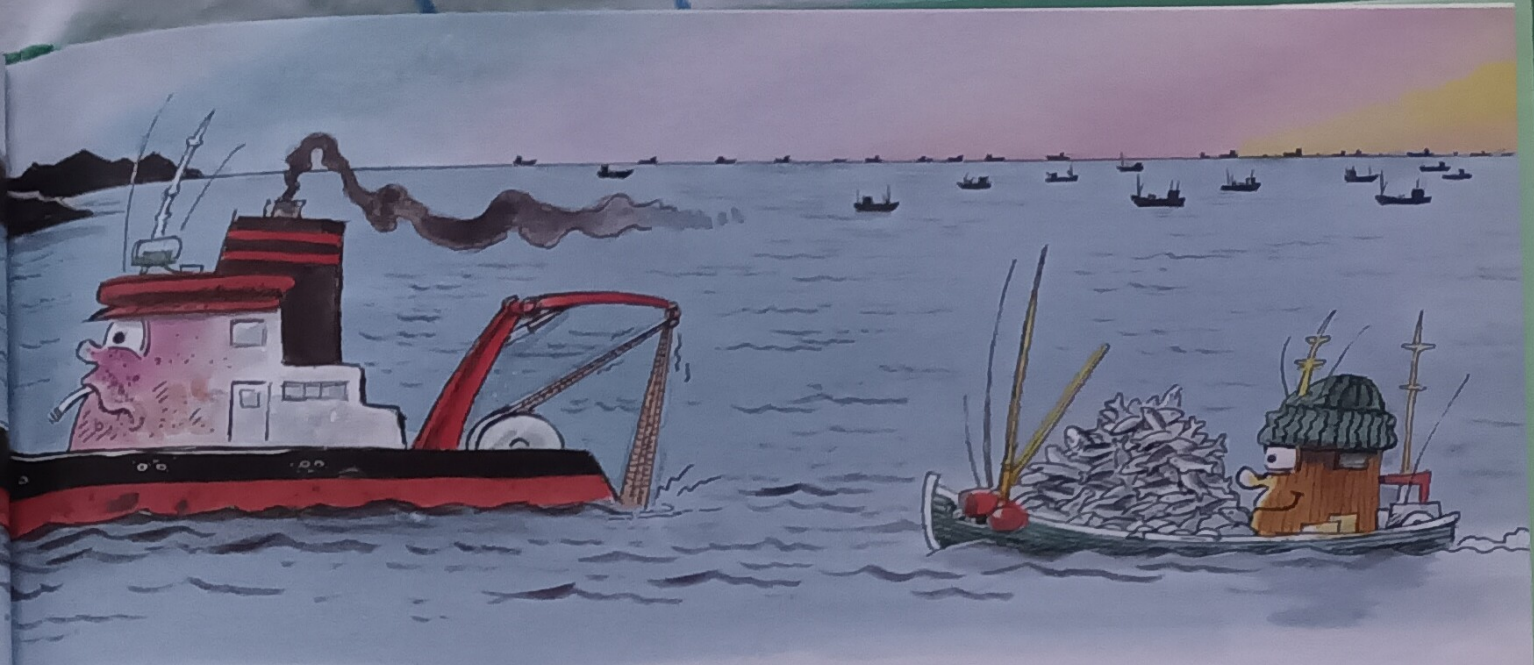

Redningsskøyta Elias fester to sterke slepetau til Tråle. Så sleper han tråleren inn til Lunvik.
Tråle liker det ikke, men han har ikke annet å gjøre enn å følge med.
«Tjihi,» sier Lilleblink. «Hvem er det som kommer her?»
«Er det ikke Tråle som må ha hjelp?» ler Sjarke.
«Han ser ikke særlig blid ut!» fniser Sigrid Sjøfly.
Elias smiler stolt der han sleper Tråle inn mot kaien.
«Slep meg fortere, jeg vil bli ferdig med denne slepingen,» hveser Tråle.
«Er det ikke fint at jeg kan hjelpe deg?» spør Elias.
«Æsj, jeg liker ikke å bli hjulpet,» brummer Tråle. «Jeg skal passe på at du aldri får hjelpe meg igjen!»

En natt bryter stormen løs. Inne i Lunvik har Lilleblink nettopp gitt beskjed til Elias at han må dra ut til Storeblink med en eneste gang. Når Elias kommer dit er vinden så kraftig at Storeblink svaier fram og tilbake. «Takk og pris at for at du kommer Elias,» sier Storeblink andpusten. «Jeg har sett flere nødraketter bli sendt opp fra en båt i havsnød – du er den eneste som kan berge den!»

Elias kjenner seg liten og redd i de kraftige bølgene. Av og til er han høyt oppe og like etter dypt nede i bølgedalen. «Den som kunne ligge trygt ved kai i Lunvik,» tenker Elias. Men så tenker han på Uræd og bestemmer seg for å være modig.

«Hvem er det som er i nød?» roper Elias.

«Det er visst en tråler som har for mye last,» svarer Storeblink. «Men jeg vet ikke hva båten heter.»

Elias strever seg ut i den opprørte sjøen. Det er vanskelig å oppdage den fremmede båten i de høye bølgene. Da får han øye på noe som lyser. Det er en nødrakett! Elias legger kursen over dit. Like etter ser han båten. Den ligger tungt i sjøen og klarer såvidt å holde seg flytende.

Elias lar Uræds klokke klinge gjennom stormen. Han tuter flere ganger med fløyta og roper:

«Hvem er du? Trenger du hjelp?»

Den synkeferdige båten later først som han ikke ser Elias og kjemper innbitt videre. Men hver bølge fører ham stadig nærmere de forrevne Galleskjærene. En bølge stor som et hus er i ferd med å velte over ham når han plutselig får panikk og roper ut:

«Det er meg, Tråle! Hjelp meg Elias! Vær så snill, jeg trenger deg!»

Det er tidlig morgen i Lunvik. Stormen har lagt seg, og alle båtene er inne. De har ventet hele natten på redningsskøyta Elias.

Nå kommer han!

Elias er aldeles utslitt – men lykkelig – etter den store redningsdåden. Han smiler over hele seg. Like bak henger Tråle på slep. Han er flau – nå er det andre gang at han er blitt slept inn til Lunvik av den lille redningsskøyta.

«Hurra for redningsskøyta Elias!» roper alle som står inne på kaien.

«Ahm, hark, hark, hurra, hurra,» sier Tråle. «Jeg liker ikke å bli hjulpet. Men å bli reddet, det er en annen sak. Tusen takk, Elias.»

Der kommer Elias!
Vi roper hurra.
Når han er på farten
blir alle ting bra.

Hurra for Elias,
hurra for vår venn,
han hjelper oss alle
igjen og igjen.

Hurra for Elias,
når han passer på
er båtene trygge,
de store og små.

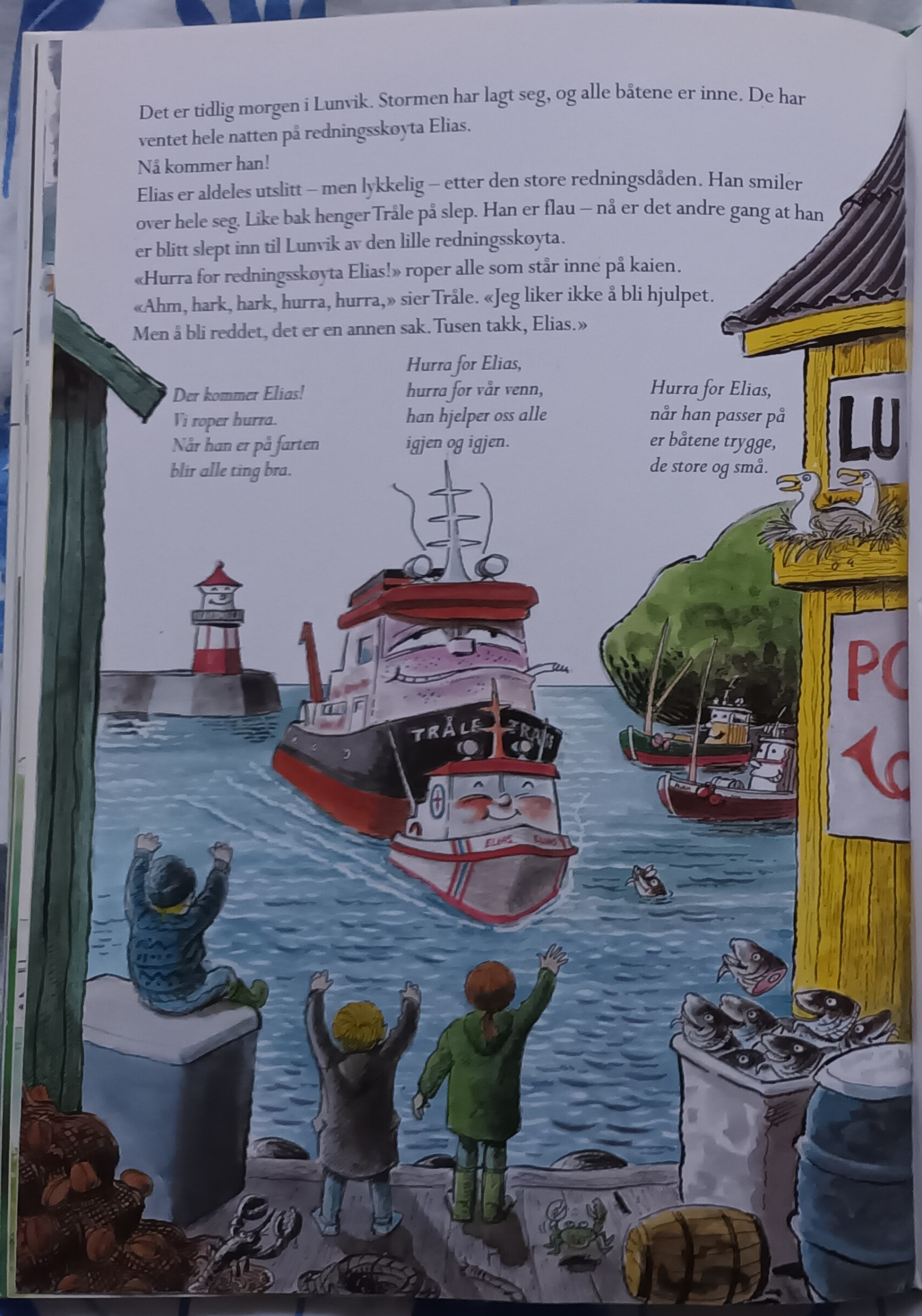

Redningsskøyta Elias har nettopp blitt satt på vannet.
Nå skal han reise nordover og få sine første oppgaver på sjøen.
Vil Elias klare dette? Møt redningsskøyta Elias og vennene hans
i Lunvik og andre steder langs kysten.

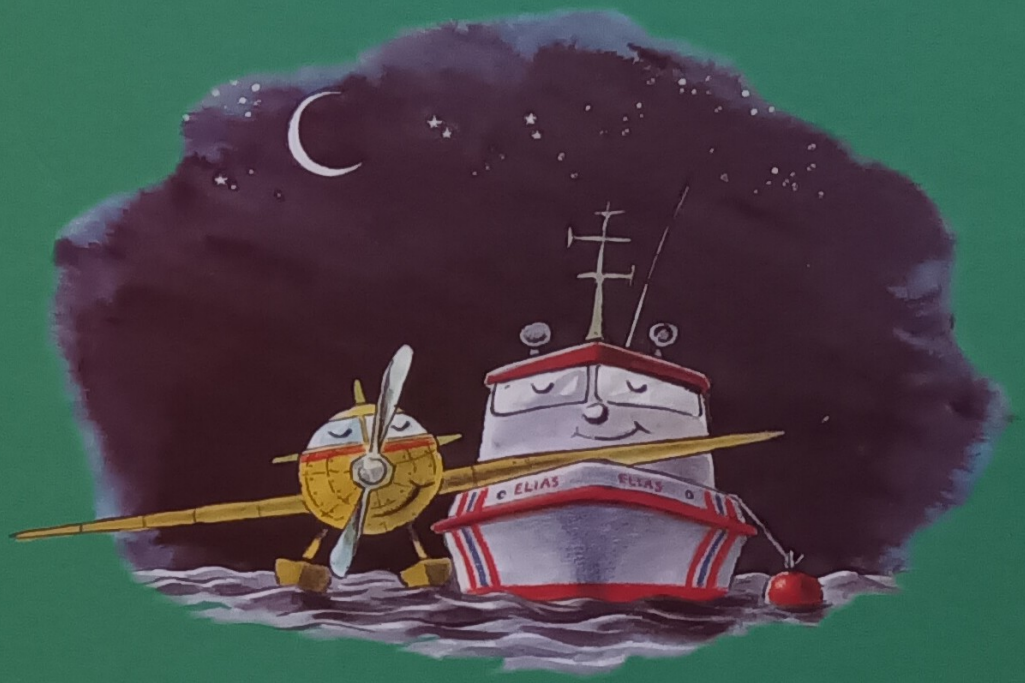

ISBN 82-92043-00-4

9 788292 043004

FORLAGET ELIAS